

**КАК СТУДЕНТИТЕ ПО ЖУРНАЛИСТИКА РАЗПОЗНАВАТ
„ФАЛШИВИТЕ НОВИНИ“ – ИЗСЛЕДВАНЕ НА
КРИТЕРИИТЕ, ПРИЛАГАНИ ОТ СТУДЕНТИТЕ, ЗА ОЦЕНКА
НА ОНЛАЙН ИНФОРМАЦИЯ**

Ралица Ковачева

**HOW JOURNALISM STUDENTS IDENTIFY "FALSE NEWS" - A
STUDY OF THE STUDENTS' CRITERIA FOR ONLINE
INFORMATION ASSESSMENT**

Ralitsa Kovacheva

Резюме: Статията представя резултати от изследване, проведено със студенти по журналистика от втори курс във Факултета по журналистика и масова комуникация на СУ „Св. Климент Охридски“ през 2020 г. Целта на изследването е да установи какво значение владят студентите в израза „фалшиви новини“ и по какви критерии оценяват една новина като „фалшива“. Получените резултати се вписват в картината, очертана от значими изследвания по темата: сред най-честите причини една новина да бъде определена като „фалшива“, дори и когато информацията в нея е достоверна, е сензационалисткия подход на медиите; личното мнение и дори, личното усещане за истинност или неистинност са критерий за оценката на информацията за значима част от студентите; студентите по-често остават в рамките на конкретния текст, който трябва да оценят, отколкото търсят допълнителна информация за изложените факти или за самия източник; точността на фактите се оказва водещ критерий в оценката на достоверността на информацията. Въз основа на резултатите от проведеното изследване се прави извод за потенциала на образованието по журналистика и в по-широк план - обучението по медийна грамотност, да подобряват уменията на младите хора за оценка на информацията в цифрова среда.

Ключови думи: фалшиви новини, псевдожурналистика, журналистика, медии, медийна грамотност.

Abstract: The article presents the results of a study conducted with second-year journalism students at the Faculty of Journalism and Mass Communication at Sofia University "St. Kliment Ohridski" in 2020. The study aims to establish what "fake news" means according to the students. More importantly, it presents a set of criteria applied by the students to evaluate the information as "fake". The results fit into the picture outlined by some significant research projects on the topic: the sensationalist approach of the media is among the most common reasons for a news item to be defined as "fake", even when the information presented is correct; for a significant part of the students, personal opinion and even, sense of truth or untruth is a criterion for evaluating information; students stay within the specific text or website they need to assess rather than seek additional information online about the facts presented or the source itself; the accuracy of the facts appears to be the leading criterion in information's reliability evaluation. Based on the results, we discuss the potential of journalism education and, more broadly, media literacy training to improve the young people's skills to evaluate information in a digital environment.

Key words: fake news, pseudo-journalism, journalism, media, media literacy.

Увод

Докато изследователите водят спорове относно понятията, дефинициите и класификациите, в публичното пространство изразът „фалшиви новини“ не просто продължава да е изключително популярен, но и, в духа на постистината, се сдобива със значения и интерпретации изцяло според преценката на отделния човек. Нещо повече, пак в духа на постистината сякаш се приема, че определянето на това кои новини са „фалшиви“ и кои – не, не се нуждае от доказване, а е въпрос на лично мнение и дори, усещане: фалшивите новини са тези, в които не вярвате (Nielsen & Graves, 2017: 7).

В рамките на образованието по журналистика и в по-широк план, на обучението по медийна грамотност, се опитваме да научим студентите и широката аудитория как да събират, проверяват и анализират информацията. Не на последно място, да осъзнават собствените си когнитивни процеси и да се самооценяват критично. За да е ефективно това обучение обаче е от съществено значение да разберем върху какво стъпваме – какви са вече изградените навици на потребителите на медийни съобщения, какво значение влагат в понятието „фалшиви новини“, как определят кои новини са „фалшиви“, дали и как проверяват основателността на първоначалната си преценка и как я аргументират.

Настоящото изследване цели да допринесе в тази посока, като покаже как отговарят на тези въпроси студенти по журналистика от Факултета по журналистика и масова комуникация на СУ „Св. Климент Охридски“. Студентите, чиито мнения са обект на анализ, са едва втори курс и в този смисъл, макар от тях да се очаква да са по-подготвени от „широката публика“ за среща с медийните съобщения, те все още разчитат повече на личния си опит като медийни потребители, отколкото на знанията и опита си като медийни изследователи. Въз основа на резултатите от проведеното изследване

се очертават възможни насоки за образованието по журналистика и в по-широк план - за обучението по медийна грамотност.

Изследването е проведено в разгара на пандемията от Ковид-19 през пролетта на 2020 г., рефлектирала в медийна „инфодемия“, по израза на Световната здравна организация – прекалено много информация, включително невярна и подвеждаща, в цифровата и физическата околна среда по време на разпространение на заболяване (WHO, 2020). Това е важен контекст, не само защото се отразява върху тематиката на новините, събрани от студентите в рамките на проучването, но и защото българските граждани се оказаха податливи на дезинформация по темата – според „Галъп интернешънъл“ „твърде голяма част от българите (64%) са на мнение, че коронавируса не е естествен, а е лабораторно създаден“, въпреки че няма никакви доказателства в подкрепа на подобно твърдение (Галъп интернешънъл, 2020). В същото време, България е в дъното на класацията, а през 2021 г. на последно място в ЕС, според Индекса за медийна грамотност (Институт Отворено общество-София, 2021).

Преглед на литературата

В прегледа на научната литература по темата се открояват два аспекта: на първо място, изследвания, свързани със самото понятие „фалшиви новини“ и неговото значение, както от изследователска гледна точка, така и според широката публика. Тук няма да се занимаваме със споровете дали изобщо да се употребява понятие, дискредитирано чрез политическата си (зло)употреба и заместването му с други термини (дезинформация, мисинформация, неверни новини и др.), тъй като ни интересува не толкова изследователската гледна точка, колкото тази на публиката. Проучване на Института Ройтерс за изследване на журналистиката, проведено през 2017 г., показва, че публиката възприема „фалшивите новини“ не като конкретен вид информация, а като комплексно явление, комбинация от лоша журналистика (измислици, неточности, търсене на сензация), политическа пропаганда (партийно

пристрастни новини, лъжите на политиците), подвеждащи форми на реклама и спонсорирано съдържание (Nielsen, Graves, 2017:3). Според изследователите в израза „фалшиви новини“ аудиторията по-скоро влага цялостното си недоволство от информационната среда, резултат от комбинацията медии, които публикуват фалшиви новини, политици, които допринасят за създаването им, и платформите, които ги разпространяват.

Подобно на публиката, някои изследователи също са склонни да разглеждат „фалшивите новини“ като обратното на професионалната, качествена журналистика, като „псевдожурналистика“: информацията е представена с фалшива претенция, че е резултат от журналистическо проучване по определени професионални стандарти. (Egelhofer, Lecheler, 2019:100). В същия дух сайтовете, разпространяващи така информация също могат да се определят като „псевдожурналистически“, тъй като не се стремят да градят устойчива репутация заради качество, а да увеличат краткосрочните си печалби от привличане на кликове (Allcott, Gentzkow, 2017: 218–19). Погледнато от тази перспектива изглежда, че за да може публиката да различи по-лесно „фалшивото“ - псевдожурналистиката, трябва да го сравни с автентичното – качествената журналистика. С какво сравнява българската публика? Колко и кои са медиите у нас, които може да приемем за образци на качествената журналистика? Макар тези въпроси да остават извън обхвата на това изследване, в никакъв случай не бива да останат извън обхвата на изследователското внимание по принцип.

Вторият аспект в прегледа на научната литература е свързан с проблема за това как младите хора (ученици и студенти) се справят с оценката на информацията (най-вече онлайн) по отношение на нейната надеждност и достоверност. Има много изследвания, насочени към поведението на младите хора онлайн и особено в социалните мрежи, и далеч по-малко, които се съсредоточават върху критериите, използвани от младежите за оценка на

информацията. Ще се спра по-подробно именно на тези изследвания, тъй като имат пряко отношение към темата на този текст.

На фона на очакването, че младите хора се ориентират по-добре в онлайн среда и са технически по-грамотни от поколенията, които не са „дигитално родени“, множество изследвания показват обратното – че учениците „се затрудняват във всеки аспект на събирането и оценяването на информация онлайн“ (Wineburg, McGrew, 2017:3). Изследване от 2010 г. показва, че студентите предпочитат да предоставят на Гугъл отговорността за определяне на надеждността на източниците – колкото по-високо е поставен източникът в резултатите в търсачката, за толкова по-надежден се приема от студентите (Hargittai, Fullerton, Menchen-Trevino, and Thomas (2010) cited in Wineburg, McGrew, 2017:3) Изследване на начина, по който студентите използват академичните бази данни установява, че те бързо изоставят търсенето, когато не получат желаните резултати, разчитат само на първата страница с показаните резултати от търсенето и базират преценката си за надеждността на статиите само на заглавието и абстракта (Asher and Duke, 2011 cited in Wineburg, McGrew, 2017:3). Множество изследвания доказват, че студентите рядко взимат предвид произхода на информацията при оценката на достоверността ѝ и са по-склонни да съдят за конкретен уебсайт според това доколко намират онова, което търсят (Wineburg, McGrew, 2017:3)

Изследване, проведено през 2017 г. в Станфордския университет, потвърждава изводите, че студентите трудно се ориентират в оценката на източници онлайн, но добавя един съществен нов елемент в разбирането защо е така. Авторите Сам Уайнбург и Сара МакГрю сравняват подходите, използвани от студентите, с тези на проверители на факти от престижни организации. И така откриват, че основният проблем на студентите е в оценката на даден източник на информация, без да търсят допълнителна информация в интернет относно самия сайт или информацията в него.

Национално проучване, проведено през 2019 г. сред 3 446 ученици в САЩ, потвърждава изводите на станфордското изследване: учениците оценяват уеб сайтовете и информацията в тях повърхностно, на базата на външни белези като домейн, изглед, дизайн, информацията на страницата „За нас“ и почти без да напускат конкретния сайт, за да се консултират с други източници и да проверят фактите.

Съвсем ново изследване, проведено от американски изследователи със студенти в условията на дистанционно провеждане на занятията през 2020 г., използва и доразвива станфордския метод, като използва проверителите на факти не просто за сравнение, а като обучители на студентите – те произвеждат видео клипове, които са включени в кратък курс, представен пред студентите (Breakstone et al, 2021: 2). Изследователите тестват студентите два пъти – веднъж преди да се запознаят с обучителните материали, и втори път – след това, за да докажат тезата си, че с подходяща помощ и насоки студентите могат значително да подобрят уменията си за оценка на информацията в онлайн среда.

В случая повече ни интересуват резултатите от предварителното тестване. Помолени да оценят достоверността на уеб сайтове, които отричат климатичните промени, едва трима от 87 студенти са направили проверка в интернет, за да получат повече информация за сайтовете, за това кой стои зад тях и достоверна ли е представената в тях информация. При това само двама от студентите са открили информация, въз основа на която основателно са поставили достоверността на източниците под въпрос, докато при третия проверката не е дала никакъв резултат. Огромното мнозинство от студентите са се съсредоточили върху белези на самите уеб сайтове, които или са ирелевантни, или лесно могат да се манипулират (Breakstone et al, 2021: 5).

Над 26% от студентите (най-голямата група) оценяват наличието на домейн от първо ниво (.com, .org) като знак за легитимност и достоверност на източника. Една четвърт от тях свързват наличието на вътрешни линкове и

цитати с достоверност. За 16% изгледът и дизайнът са решаващите фактори, а за още толкова – информацията, която самият сайт е публикувал за себе си в раздела „За нас“. За 15% от студентите основание да се оцени източникът като ненадежден е наличието на пристрастен и оценъчен език. Под 10% гледат дали на сайта има или няма информация по зададената тема (климатичните промени), но без да оценяват качеството ѝ (само седем души са оценили дали съдържанието съответства на научния консенсус по темата). Няколко души дори са определили наличието на бутон за даряване на средства като белег за по-ниска достоверност на сайта (Breakstone et al, 2021: 6). Важен извод на изследването е, че за разлика от проверителите на факти, студентите четат „вертикално“ – задържат се в рамките на конкретния текст и уеб сайт. Проверителите на факти, напротив, четат „латерално“ – първата им работа е да отворят нови прозорци в търсачката, за да потърсят повече информация за източника и да направят проверка на конкретни факти и твърдения в публикациите.

Метод на изследването

През април 2020 г., в рамките на обучението по дисциплината „Теории за международните отношения“, студентите по журналистика от втори курс във Факултета по журналистика и масова комуникация на СУ „Св. Климент Охридски“ бяха помолени да изпратят една (или повече, по своя преценка) новина, по възможност (но не задължително) свързана с пандемията от новия коронавирус, която определят като невярна, подвеждаща или манипулативна (умишлено не е използвано определението „фалшива“) и да аргументират мнението си. Важно е да се отбележи, че в рамките на курса студентите имат лекция по темата „Фалшиви новини и дезинформация“, но тъй като не всички са присъствали, а няма как да се каже кои от студентите са се запознали с предоставените им ресурси за индивидуално ползване, не може да се прецени до каква степен и дали изобщо това е оказало влияние върху изпълнението на поставената им задача.

В резултат, до началото на юни 2020 г. бяха събрани 80 новини. С изключение на две, всички изпратени новини са от български медии и са предимно текстове в онлайн медии. В рамките на изследването 80-те единици са категоризирани според темите, произхода им, достоверността на информацията и др. Фокус на изследването обаче са аргументите, изложени от студентите, в подкрепа на тяхната оценка за изпратените новини. Въз основа на тези аргументи, изложени в свободен текст, беше изготвена типологизация с 16 критерия, по които студентите оценяват една новина като „фалшива“ (това е определението, което те масово употребяват, както се вижда по-нататък).

Основните изследователски въпроси, които си поставяме, са:

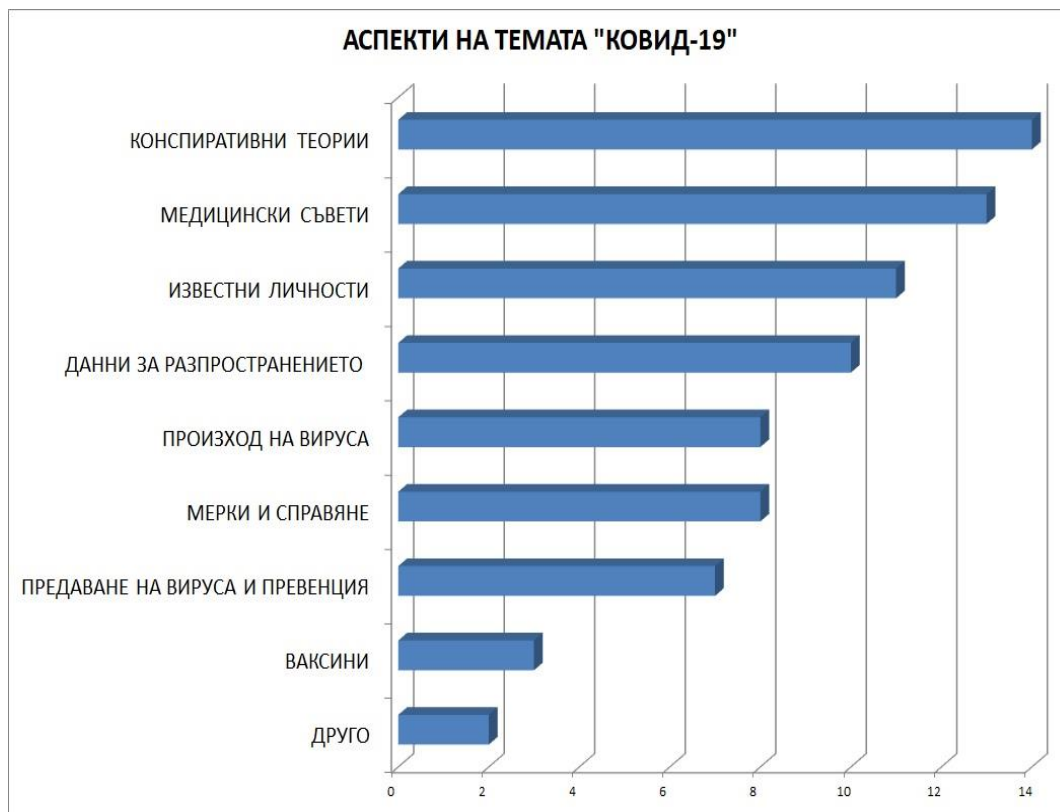
Какво влагат студентите в определението „фалшива“ новина (те самите са го използвали най-често, без да фигурира в условието на поставената им задача);

По какви критерии оценяват една новина като фалшива (коректност на фактите, авторитет на медията, език и стил на писане, и др.).

Резултатите

От общо 80 новини, изпратени от студентите в периода април-май 2020 г., 76 са на тема Ковид-19 – напълно обяснимо, предвид момента на провеждане на изследването, който съвпадна с пика на пандемията от заболяването. За разпределение на публикациите по основни аспекти на темата „Ковид-19“ е използвана типология на Института Ройтерс за изследване на журналистиката (Reuters Institute for the Study of Journalism, 2020).

Фиг. 1 Аспекти на темата „Ковид-19“

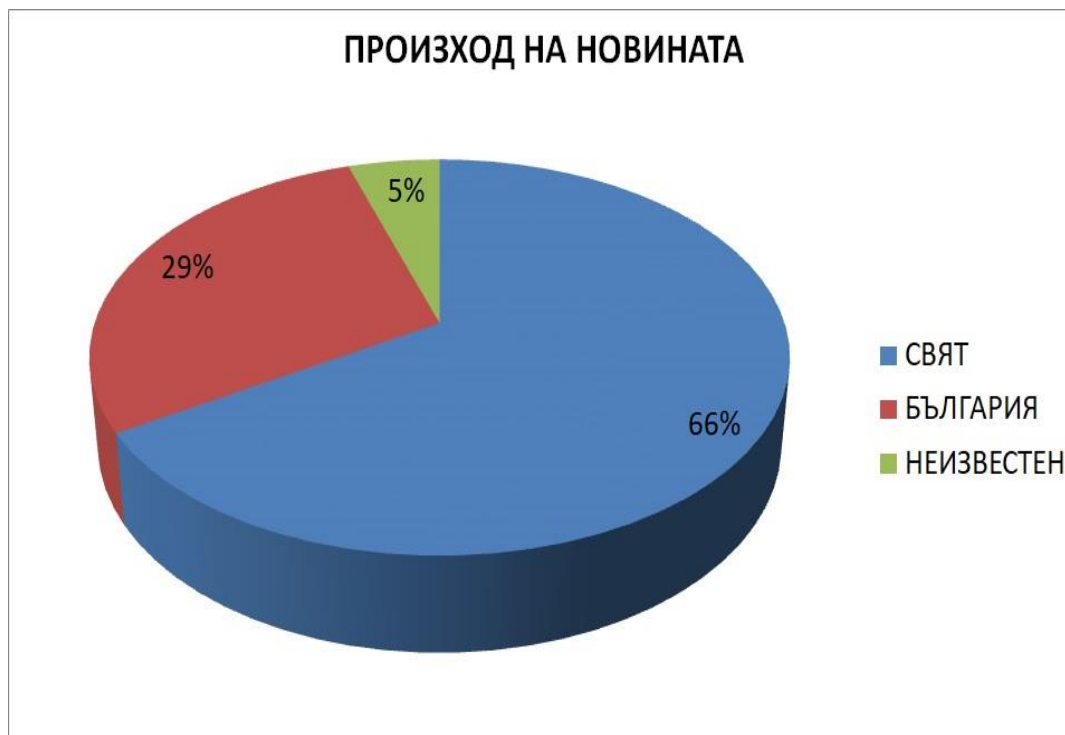
Както се вижда, най-голяма е групата на конспиративните теории, в това число и свързаните с 5G мрежите и тяхното влияние върху организма на хората (и птиците), които се явяват и като самостоятелни теми извън тази за пандемията. Тук е необходимо да направим уточнението, че цитираното изследване институтът Ройтерс не посочва изрично какво се разбира под конспиративни теории за Ковид-19. За целите на настоящото изследване се придържаме към разбирането, че конспиративните теории представляват цялостен възглед към света, според който събитията са резултат от действията на множество актьори, които са в тайно споразумение за постигането на някаква скрита злонамерена цел (Zonis and Joseph, 1994 cited in Van Prooijen, Douglas, 2017:324). В този смисъл, под конспиративни теории тук нямаме предвид недоверието и рационалните съмнения на хората, изправени пред нови технологии или болести, а сюжетите, според които те са целенасочено дело на група хора (световен финансов елит, фармацевтичната индустрия,

тайни общества и др.), целящи да се облагодетелстват по един или друг начин, увреждайки здравето и живота на „обикновените хора“.

Следват новини, свързани с медицинските аспекти на темата, сред които мнения на експерти, новини за научни изследвания и медицински съвети, както и информацията за известни личности. Изследване на института Ройтерс, проведено в периода януари-март 2020 г. на базата на 225 информационни единици, съдържащи невярна информация по темата „Ковид-19“, показва различна картина - водещата тема за дезинформация, свързана с пандемията, са мерките, предприети от властите с 39% от информационните единици. Далеч след тях се нареждат данните за разпространението (24%), медицинските съвети (24%) и новините за известни личности (23%). Разбира се, настоящото изследване не дава представителна картина на дезинформацията по темата у нас, така че буквално сравнение би било неоснователно. Няма как да знаем защо студентите са избрали точно тези новини – дали защото по-лесно са ги намерили, по-лесно са ги оценили като „фалшиви“ или в българските медии не е имало значително количество дезинформация, посветена на мерките на национално равнище. Важно е също да се отчете периодът на изследването – началният етап на епидемията у нас, обявяването на извънредно положение, първото пълно затваряне на държавата и ниският брой заразени. Социологическите изследвания показват, че в този период решенията на правителството се ползват с висока обществена подкрепа (Алфа Рисърч, 2020).

За сметка на това, особено в социалните медии бързо придобиха популярност „вносни“ сюжети, особено конспиративни теории, което е отразено в разбивката на получените от студентите новини. Това впечатление се потвърждава и от съотношението на новините според произхода им - новините, заимствани от чужди медии са над два пъти повече от тези с роден произход.

Фиг. 2 Произход на новината

Както вече стана дума, най-много студенти са определили изпратената от тях новина като „фалшива“, а сред определенията с най-много натрупвания (виж фигурата) фигурират още „подвеждаща“, „манипулативна“ и „невярна“. Използвани са общо 18 различни определения, които включват още: „неточна“, „нереална“, „неистинна“, „неправилна“, „непроверена“, „нелогична“, „ненадеждна“, „лъжлива“, „жълта“, „недоказана“, „дезинформация“, „грешка“, „пародия“, „пропаганда“.

Фиг. 3 Използвани определения

Всъщност, от изпратените общо 80 новини, близо една трета не могат да бъдат определени като „фалшиви“ по различни причини.

Фиг. 4 „Фалшиви“ или не?

В три от случаите става дума за сатира, в един за журналистическа грешка, а в трети – за публикация, която на практика опровергава популярни конспиративни теории. Най-голямата група са публикациите (13 на брой), които се отличават с ярка сензационност и това е причината да бъдат определени като „фалшиви“ от студентите:

"Едва не уморил родителите си" крещи кликбейт.

Заглавието не дава основната информация, съдържаща се в текста. То олицетворява "clickbait" културата, при която се търси сензационност и драматизъм с цел повече потребление.

Заглавието противоречи на всички практики, изучавани в университета, които учат, че добрата журналистика избягва употребата на прилагателни и не си борави с гръмки заглавия, които не отговарят на самото съдържание, а единствената им цел е да породят емоционална реакция у читателя и така той да посети сайта или да отвори дадения материал.

В един от случаите става дума за откровена реч на омразата, макар студентът да не е идентифицирал това като проблем. В новината се разказва за избягал затворник, болен от СПИН, но се акцентира върху сексуалната му ориентация. Аргументът на студента гласи: „самото твърдение, че потенциалният избягал, който е болен, е хомосексуален, за мен вече прави новината неистинна, дори първите две твърдения да речем, че са доказуеми.“

В други случаи причината студентите да определят новината като „фалшива“ е несъгласие с тезата на главните действащи лица в новината. Например публикацията „От утре носенето на маски става задължително, обяви Борисов“, публикувана в „Дневник“ (Стоянов, 2020), е определена от студента като „манипулативна“, тъй като не е съгласен с мотивите за решението за носене на маски. Оттам възникват критиките към медията – дали посочената статистика отговаря на истината, дали изнесените данни за разпространението на вируса са проверени в чуждестранни източници, „конкретна и точна ли е информацията, която е използвана, или са общи съждения“. Упрекът към медията е, че просто цитира Борисов, без да подлага на проверка и анализ не просто обявените от него решения, а мотивите за вземането им и това е основание студентът да се усъмни в достоверността на публикацията.

Друг студент е изпратил в изпълнение на задачата новината на Нова телевизия „Нови 24 случая на заразени и две жертви с COVID-19 у нас (ВИДЕО)“, без да я определя по някакъв конкретен начин, но със следния аргумент: „не смятам, че е правилно да се дава „точна“ бройка на заболелите, защото те могат да са много повече“. Трети студент е определил публикацията „Коронавирус: защо Португалия се справя толкова добре?“ на „Дойче Веле“ като „фалшива новина“, защото „се опитва да манипулира читателя да си мисли, че България не „се справя толкова добре“ с коронавируса“ (всъщност, в текста изобщо не се споменава България, нито се прави сравнение).

Едва една трета от студентите са направили проверка на фактите, съдържащи се в публикациите.

Фиг. 5 Проверка на фактите

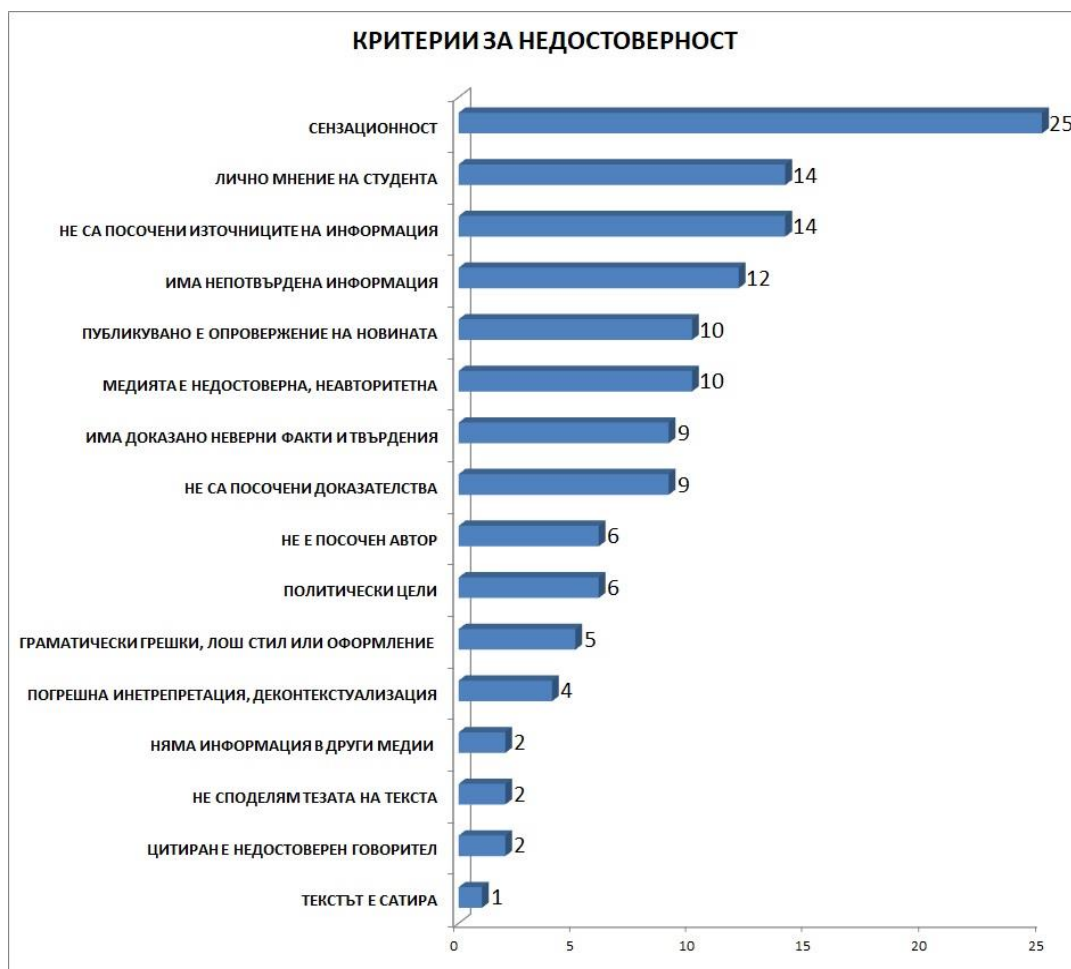

В 17,5% от случаите аргументите на студентите са в спектъра на личното мнение – „звучи нереално“, „според мен е невярна“ и пр.

Сензационността и личното мнение (често – усещане) на студентите се очертават като основни критерии за оценката на това дали една новина е „фалшива“ (според собственото им определение). Липсата на ясни източници на информация или наличието на непотвърдена информация или доказано невярна информация също са изтъкнати от студентите като критерии за недостоверността на публикациите. В следващата графика използваните от студентите аргументи са обобщени според честотата на споменаването им,

като е важно да се има предвид, че в повечето случаи студентите са изтъкнали повече от един аргумент за оценката си.

Фиг. 6 Критерии за недостоверност

Ако сумираме критериите, свързани с фактологичността на публикациите (непотвърдена информация, не са посочени доказателства, доказано невярна информация), се оказва, че точността на фактите е водещ критерий в оценката на достоверността на публикациите. Това е важен извод, тъй като ни дава основания да допуснем, че в крайна сметка, каквито и дефиниции да търсим, каквито и критерии да разглеждаме, оценката на

достоверността на информацията е в пряка зависимост от коректността на фактите.

Изводи и дискусия

Въз основа на представените резултати се очертават четири основни извода.

В унисон с резултатите от цитираното проучване на института Ройтерс, най-честата причина една новина да бъде определена като „фалшива“, дори и когато информацията в нея е достоверна, е сензационалистският подход на медиите. Този извод кореспондира и с мнението на изследователите, които квалифицират „фалшивите новини“ като псевдожурналистика и антипод на качествената журналистика.

В духа на постистината (Oxford Dictionaries, 2016), личното мнение и дори личното усещане за истинност или неистинност са критерии за оценката на информацията за 17,50 % от студентите. Те не проверяват изложените факти, не търсят допълнителна информация, просто отсъждат, че новината е „фалшива“, защото не им се струва възможно да е вярна или защото не са съгласни с изразените в нея позиции.

Потвърждава се изводът от станфордското изследване, че студентите по-често остават в рамките на конкретния текст, който трябва да оценят, отколкото търсят допълнителна информация за изложените факти или за самия източник. Едва една трета от студентите са направили проверка на фактите, за да определят изпратената от тях новина като „фалшива“.

В същото време, анализът на изложените от студентите аргументи показва, че в 37,50% от случаите те са свързани с фактологичността на публикациите (непотвърдена информация, не са посочени доказателства, доказано невярна информация). В този смисъл точността на фактите се оказва водещ критерий в оценката на достоверността на публикациите. Този извод може да се определи като оптимистичен, тъй като показва, че за много повече хора обективните факти имат по-голямо значение от личното мнение. Разбира

се, ефектът на „достигнатата“ трудно може да бъде измерен количествено. Цитираните резултати обаче, както и споменатите изследвания, дават основания да се смята, че при правилно фокусиране (акцент върху достоверността на фактите, проверка на източниците, търсене на допълнителна информация от други източници) образованието по журналистика и в по-широк план, обучението по медийна грамотност, имат потенциал значително да подобрят способностите на младите хора да оценяват информация в цифрова среда.

Използвана литература

ALLCOTT, Hunt, **GENTZKOW**, Matthew (2017). Social Media and Fake News in the 2016 Election. *Journal of Economic Perspectives* 31, 211–236.. doi:10.1257/jep.31.2.211

BREAKSTONE, Joel et al (2021). Lateral reading: College students learn to critically evaluate internet sources in an online course. *Harvard Kennedy School (HKS) Misinformation Review*, 2(1). Available at: <<https://misinforeview.hks.harvard.edu/article/lateral-reading-college-students-learn-to-critically-evaluate-internet-sources-in-an-online-course/>>

BRENNEN, Scott et al (2020) Types, sources, and claims of COVID-19 misinformation. Reuters Institute for the Study of Journalism. Available at: <https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/types-sources-and-claims-covid-19-misinformation?utm_source=Disinformation+Matters&utm_campaign=5a5d32a8e9-EMAIL_CAMPAIGN_2020_04_03_02_29_COPY_02&utm_medium=email&utm_term=0_610841f0e2-5a5d32a8e9-179460097#footnote-01>

EGELHOFFER, Jana Laura, **LECHELER**, Sophie (2019). Fake news as a two-dimensional phenomenon: a framework and research agenda. *Annals of the International Communication Association* 43, 97–116. Available at: <<https://doi.org/10.1080/23808985.2019.1602782>>

NIELSEN, Rasmus Kleis, Lucas **GRAVES** (2017). News you don't believe: Audience perspectives on fake news. *Reuters Institute for the Study of Journalism*. Available at: <<https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/our-research/news-you-dont-believe-audience-perspectives-fake-news>>

VAN PROOIJEN, J.-W., **DOUGLAS**, K.M., (2017). Conspiracy theories as part of history: The role of societal crisis situations. *Memory Studies* 10, 323–333.. doi:10.1177/1750698017701615.

WINEBURG, Sam, **MCGREW**, Sarah (2017). Lateral Reading: Reading Less and Learning More When Evaluating Digital Information. Working Paper No 2017.A1/Stanford History Education Group.

Използвани източници:

Алфа Рисърч (2020) Засилено търсене на информация, умерено притеснение и положителна оценка за мерките срещу коронавируса. <<https://alpharesearch.bg/post/964-zasileno-tursene-na-informacia-umereno-pritesnenie-i-polojitelna-ocenka-za-merkite-sresh-tu-koronavirusa.html>> (последно посещение 09 август 2021). [Alfa Research (2020). Zasileno tarsene na informatsia, умерено притеснение i polozhitelna otsenka za merkite sretu koronavirusa]

Галъп интернешънъл (2020). Експресен сондаж – извънредно положение и коронавирус. <<https://www.gallup-international.bg/43085/express-opinion-poll-state-of-emergency/>> (последно посещение 09 август 2021). [Galap international (2020). Ekspresen sondazh – izvanredno polozhenie i koronavirus]

Институт Отворено общество-София (2021). България последна в ЕС по медийна грамотност <<https://osis.bg/?p=3751>> (последно посещение 09 август 2021). [Institut Otvoreno obshchestvo-Sofia (2021). Bgaria posledna v EU po medina gramotnost]

Стоянов, Михаил (2020). От утре носенето на маски става задължително, обяви Борисов. <https://www.dnevnik.bg/bulgaria/2020/04/11/4053322_ot_utre_noseneto_na_maski_stava_zaduljitelno_obiavi/> (последно посещение 09 август 2021). [Stoyanov, Mihail (2020). Ot utre noseneto na maski stave zadalzhitelno, obyavi Borisov]

Oxford Dictionaries (2016) Word of the Year 2016 is... <<https://languages.oup.com/word-of-the-year/word-of-the-year-2016>>(последно посещение 09 август 2021).

WHO (2020). Infodemic. <https://www.who.int/health-topics/infodemic#tab=tab_1>(последно посещение 09 август 2021).

Доц. д-р Ралица Ковачева е преподавател по международна журналистика във Факултета по журналистика и масова комуникация на СУ "Св. Климент Охридски". Публикувала е книгите „Новините от света. За смисъла и ползите от международната журналистика“ (2020), „Център и периферия на европеизираните публични сфери“ (2017) и „Медиатизираното измерение на външната политика“ (2017, в съавторство с Мария Нейкова). Изследователските ѝ интереси са насочени към медийното отразяване на европейски теми, с фокус върху дезинформацията и пропагандата.

Dr Ralitsa Kovacheva is an Associated Professor in International journalism at the Faculty of Journalism and Mass Communication at Sofia University “St. Kliment Ohridski”. She has published three books: "News of the World. On the Meaning and Value of International Journalism" (2020), "Centre and Periphery of the Europeanised Public Spheres" (2017) and "The Mediatized Dimension of Foreign Policy" (co-authored by Maria Neikova, 2017). Her research interests are media coverage of the EU and EU-related issues focusing on disinformation and propaganda.